

Emlékezés a száz éve született Bakos József nyelvészre

Dr. Bakos József a nyelvtudomány kandidátusa, az Egri Tanárképző Főiskola tanszékvezető tanára 1912. február 2-án született a Zemplén megyei Vili-pusztán. Az elemi népiskola elvégzése után a Sárospataki Református Kollégium Gimnáziumában tanult, ahol 1931-ben érettségizett. Ezt követően beiratkozott a debreceni Tisza István Tudományegyetem magyar-latin szakára. A középiskolai tanári oklevél megszerzése után Nyiregyházán, Sopronban, Érsekújváron, majd Sárospatakon gimnáziumi tanár. 1935-ben védte meg doktori értekezését *Martialis a magyar irodalomban* címmel. Sárospataki évei alatt, 1945–1952 között megyei tanulmányi felügyelői teendőket is ellátott. Már az 1946–1947-es tanévtől elkezdte a népi játékok gyűjtését, amelybe bevonta érdeklődő tanítványait is. A *Mátyusföldi gyermekjátékok* című kötetével Kodály Zoltán figyelmét is felkeltette, akivel többször találkozott és leveleztek is. Ebben a gazdag gyűjteményben az érsekújvári gyűjtő- és feldolgozó munka jelentős része is helyet kapott. A szakirodalom úgy tartja számon, hogy „a mai napig a legjelentősebb magyar játékgyűjtemény”.

Sárospatakon magas színvonalú óráival kivívta a szakfelügyelet elismerését. Diákjai még évtizedek múlva is szuperlatívuszokban irtak róla: „Élmény volt minden óra. – Évekig megjelentek álmaimban magyarórái. – Boldog voltam, hogy magyar irodalomból feleltem. – Annyi tudást, s ismeretet tudott adni mind irodalomból, mind nyelvtanból, hogy később abból éltem.”

1952 decemberében kinevezték az Egri Pedagógiai Főiskola Magyar Nyelvészeti Tanszéke vezető tanárának. Huszonhét éven keresztül magyartanárok generációit indította útnak. Nagyszerű előadó, tudós és közéleti ember volt. Előadásaira jellemző volt a pontos kezdés, a választékos beszéd, figyelemfelkeltő hanghordozás, humor stb. Szigorú volt, de következetes. Tanulmányi kirándulást évente vezetett, és az elsősöket mindig elvitte kedvenc városába, Sárospatakra. Egerbe kerülése után a főiskola tudományos életének egyik meghatározó személyisége lett. 1954-től 1962-ig nagy odaadással végezte az intézmény tudományos évkönyvének szerkesztését. Tudományos pályáján klasszika-filológusként indult, végül nyelvészként, Comenius kutatóként alkotott maradandót. Egri évtizedeiben a következő témaköröket kutatta: a magyar tanítási nyelv, a magyar nyelvtanítás és az iskolai nyelvművelés története, az egyetemi és főiskolai előadások nyelvi és módszertani problémái, a tanári beszéd és beszédművelés az általános iskolában, korszerű anyanyelvi nevelés stb.

Nyelvészeti kutatásai során szívesen foglalkozott Eger városához kötődő témákkal, mellyel gazdagította múltjának jobb megismerését. Közülük feltétlenül megemlítenők *Az „egri név”, Egri szólások és közmondások, Eger és Felnémet földrajzi nevei (társszerzővel), Gárdonyi és a nevek, Az egri régi szölművelés szókincse* című munkái. Szűkebb szakmai köröknek szóló nyelvészeti tanulmányok mellett ismeretterjesztő kiadványokat, cikkeket is írt. Leggyakrabban a Magyar Nyelv, Magyar Nyelvőr, Felsőoktatási Szemle, Pedagógiai Szemle című folyóiratokban publikált. 1965-ben elnyerte a nyelvtudományok kandidátusa címet. 1979-ben vult nyugállományba.

1997. július 30-án szerető családjá kö-réből ragadta el a halál. Földi maradványait az egri Gröber temetőben helyezték örök nyugalomra. Sirjánál az Eszterházy Károly Főiskola és a Magyar Nyelvészeti Tanszék nevében tanítványa és kollégája Vargáné dr. Raisz Rózsa búcsúztatta.

Szecsó Károly